Voortdurende Vertellingen

Bemoedigende boodschappen

Barth Bout

Het begin

‘We beginnen bij het begin.
Niet te gehaast.
Gewoon één ding tegelijk.’

Hij keek me aan alsof dit een vanzelfsprekendheid was.
Voor hem.
Voor mij golden er andere regels.
Althans, dat dacht ik.
Dat was mijn overtuiging.
Totdat hij verderging.

Hij ging me voor op een pad dat geen pad leek te zijn.
Toch zette hij de ene stap na de andere,
zodat zijn wandeling ontstond.
Daarna een weg.

‘Gewoon één ding tegelijk.
Keer op keer een beetje.
En goed kijken.
Want dat is belangrijk.’

Nog steeds had ik hem niet ingehaald.
Dus keek hij achterom.
Met een lach.
Aangezien hij wél wist waar hij was.
Tenminste, ongeveer.

Het leek hem niet te deren.
Hij vond het niet erg.
Ergens leek het hem te amuseren.
Het avontuur.
Het niet weten wat komen gaat.
Omdat hij wist wat was.
Wat bestond.

Hij was daar.
Hij was hier.
Hij was present.

Het deed hem er niet toe hoe zich dit verhield
tot anderen,
tot thuis.
Nee, het ging hem om dit moment.

Voor mij golden er andere regels,
bleef ik voor mezelf herhalen.
Bewijs had ik voldoende gevonden
in de tijd dat ik bestond.

En toch was het zo dat ik hier was.
Op slechts een paar passen achter hem.
Tussen de bomen.
Over onzichtbare paden.
Een weg banend door het struikgewas.

‘Kom je nog?
Blijf niet dralen.
Blijf niet hangen in waar je nu bent.’

Hij had gelijk.
Ik was stilgevallen.
Ik was aan het staren.
Opgeslokt door regels en afspraken.
Zonder dat ik het wist.

Nu kwam hij teruggelopen,
ging naast me staan.

Zei niets.
Lichtte niets toe.
Hij pakte slechts mijn hand.

Want op sommige momenten is uitleg overbodig.
Is er niet veel meer nodig
dan alleen het simpele feit dat iemand je voor zal gaan.

Nu de storm weer is gaan liggen,
wolken voorbij zijn gedreven,
wordt het mogelijk dat de zon weer kan schijnen
op de puinhopen die zijn overgebleven
en over de gaten die zijn geslagen.

De vrees,
de twijfel,
het ontbreken van antwoorden op zoveel vragen.

Ontelbare variaties op het immer niet-weten,
mijmeren over wat zou kunnen zijn,
waardoor telkens weer het inzicht door de vingers glipt,
en zo blijft het weten ons ontbreken.

De vraag,
de altijd aanwezige vraag,
waarvan ik geen afscheid lijk te kunnen nemen.

Wat als?

Wat als ik iets niet had gedaan,
of juist wel?
Wat als ik links was gegaan
in plaats van rechts?

Wat als ik geen antwoord behoef
en slechts kan kijken
op wat nu is,
op wat overbleef,
op wat blijft bestaan?

De basis,
de fundatie,
de eerste stap op, schijnbaar, een nieuw pad waarop we
verder zullen gaan.

Tot het moment,
onvermijdelijk,
de zomerstorm de kop opsteekt,
of wanneer het najaar striemende buien met zich meeneemt.
Het zijn alleen de seizoenen,
momenten van voorbijgaande aard,
niets om voor te vrezen,
slechts onderdeel van het bestaan.

En op die manier,
op deze wijze bekeken,
is het helemaal niet nodig om antwoord te krijgen,
en hoeven onze wegen niet te scheiden,
de vraag en ik —

op een of andere manier
vastgeklonken aan elkaar,
een schijnbare tegenstelling,
desalniettemin gewaagd aan elkaar.

Juist door die ontelbare variaties op het immer niet-weten,
mijmeren over wat zou kunnen zijn,
de verandering van de seizoenen te doorleven,
is het misschien wel de bedoeling dat het antwoord ons blijft ontbreken,
waardoor we vragen durven blijven stellen,
opdat we dan niet stil blijven staan.

In plaats daarvan
verder groeien,
verder gaan,

in de hoop,
in het vertrouwen,
zoekende naar het antwoord op de vraag.

Wat als?

Wat is twijfel?
Niets anders dan
een stem die zegt dat je het eigenlijk niet kan.

Gelijk als een zachte fluistering
die je keer op keer blijft vertellen
dat je, met iedere poging die je onderneemt,
in feite niets anders doet dan teleurstellen.

Gelijk als een optelsom van intrinsiek talmen, dralen en dwalen.

Over dat wat zou kunnen zijn.
Over dat wat mogelijk is.
Wanneer je over andere vaardigheden had beschikt.

Maar is het niet zo,
zo zei m'n moeder zacht,
op een dergelijke wijze waarmee ze me had verrast.

Met luchtig optimisme in haar stem.
Zonder enig spoor van vertwijfeling.

Is het niet zo dat wanneer je de twijfel eigen bent,
je eigenlijk ook iets anders kent?

Een gevoel dat zich niet zomaar laat zien voor wat het is.
Sterker nog: een vermomming lijkt het te dragen.

Tegelijkertijd herkenbaar en vertrouwd,
omdat dit hetzelfde gevoel betreft
waarmee ook twijfel is opgebouwd.

Volharding.

Ze sprak het woord vriendelijk uit.
Daar was geen dreiging uit op te maken.

Gelijk als een waterdruppel,
die geduldig en onverzettelijk doorgaat,
zodat de kleine druppel zich op een zeker moment
een weg door het graniet heeft gebaand.

Weet je? Het is vrij gemakkelijk
om aan de hand van de twijfel mee te lopen.
Je te laten leiden.
Je te laten sturen.

Totdat je uiteindelijk op een plek bent aangekomen
waar je de weg naar huis niet meer weet te vinden.

Denkt te vinden,
kan ik beter zeggen.

Want ik geloof niet dat iemand ooit echt helemaal kan verdwalen,
verloren is,
of dat de weg verdwijnt.

Wanneer je de kwaliteit van twijfel weet om te draaien,
zul je in de kern net zo onverzettelijk zijn.

Want wie anders dan jij kan zeggen dat ze zo standvastig is in haar idee en concept?
Dat is iets waarmee weinigen zijn behept.

Het is aan jou, mijn lief meisje,
om de vertelling achter de zinnen te zien.

Te begrijpen.

Je niet door twijfel mee te laten voeren,
maar je in plaats daarvan aan de hand van volharding te laten leiden.

Dat je beseft dat voor en tegen altijd hand in hand zullen gaan.
Dat min en plus, links en rechts voortdurend ontmoeten.
Strijk en zet in gesprek blijven met elkaar.'

Ik keek op en keek mijn moeder aan.
'Denk je werkelijk?'

‘Ik weet het wel zeker.
Zeker waar.

Ik spel je hier echt niets op de mouw.
Ik gun je alleen maar dat je hetzelfde zag.
Dat wat ik zie in jou.’

'Het leven,' zei hij geheimzinnig, 'is als een tuin.'
Met zijn kleine duim wees hij naar het stuk grond waarnaast zij stonden.
'Jij ziet nu nog een braak stuk grond.
Maar ik, ik zie wat anders.
Want ik weet wat dit zou kunnen worden.
Wat deze simpele lap grond zal zijn.'

'Maar—'
'Ja?'
'Hoe weet je wat het moet worden?'

'Niets moet,' zei hij.
'Niets moet worden.
Want dan wordt het niets.
Als al iets moet,
dan moet het de kans krijgen
om te kunnen worden wat het al is.'

'Werkelijk?'
'Ja,' zei hij en streek vluchtig over zijn baard.
'En waarom ook niet?
Waarom zou dit niet kunnen worden
wat het in belofte al is?

Kijk, in deze tas heb ik fruitbomen,
een veld van bloemen,
en geurige kruiden meegenomen.'

'In deze tas?'
'In deze tas.'

De kleine man, van hoogstens twee turven hoog, lachte even.
Zweeg toen.
En zei daarna:
'Jij ziet niet wat ik kan zien.
Dat waar ik eerder over sprak.

Over de belofte.

Dat deze zanderige zaden en donkere bollen
zullen uitgroeien tot plantjes en bloesem aan de tak.'

'Tja, als je het zo stelt, dan kan ik het ook.
Over honderd jaar is alles volgroeid en groot.
Maar wat over het nu?'
Een zucht, gevolgd door een meewarige blik.

'De factor tijd
kent geen tijd.
Alleen bij hem die afwachtend ernaar kijkt.

Jij hebt tijd aan tijd gekoppeld,
zodoende je ongeduld gecreëerd.
Daarmee vakkundig de belofte om zeep geholpen,
hardgrondig de nek omgedraaid,
omdat je het vertrouwen ontbeert.

Zo simpel als dat.'

En nu fluisterde de kleine baas zowat.

'De truc van echt tuinieren,
het geheim van de tuin,
is dat je door de seizoenen heen kunt kijken.
Weten wat komt.

Door ervaring.
Door te luisteren.
Begrijpen wat je nodig hebt.

Dus, lieve jongen,
wanneer we deze bol hier besluiten te planten,
zal er in het voorjaar een bloem verschijnen.
En dit kleine zaadje zal ons leven in de winter doen verrijken,
met de kool en knol die dan rijp zijn om te oogsten.

Geduld voor ieder seizoen.
Niet dwingen.
Een beetje water.
Snoeien wanneer het nodig is.
Laten groeien waar het kan.'

Voor zijn geestesoog begon te ontstaan
dat waar de kleine man over sprak.

Door het zien van de eerste groene scheuten aangedaan,
door het gezoem van de bijen,
door de leeuwerik die landde op een tak
van de boom die hij jaren eerder had geplant,
wetende dat deze eens zou komen.

Hier, in zijn tuin, het stuk land dat onder zijn hoede was gebracht,
rook hij de kruiden en zag hij het rijpe fruit aan de bomen.
Een hek is niet nodig.
Een omheining is namelijk nutteloos
voor iemand die niemand wil buitensluiten
of binnenhouden tegen zijn wil.

De kleine man, de tuinkabouter—een sprookje misschien,
niet eens echt.
Toch waren zijn woorden niet minder waar,
een levensles die hem was uitgelegd.

Het was deze waarheid
waardoor de jongen kon begrijpen,
waardoor hij kon zien

hoe de belofte tot uiting zou komen,
hoe het straks zal zijn.

In het besef dat al het begin bij hem lag,
en het vertrouwen dat dit hem gaf.

'Als je naar mij kijkt, dan zal je het zien.
En dan weet je dat ik op je zal wachten.
Wat er ook gebeurt.
Hoeveel jaren er ook verstrijken, ik wacht op jou.

Op onze plek.'

'Ja, onze plek,' herhaalde ze zacht.

'Het is die plek,' zei hij, 'waar jij weet dat ik daar zal zijn.
En waarvan ik weet dat ik jou zal vinden.
Want dat hebben we afgesproken.
Weet je nog?'

'Kijk,' hij wees naar de mus die buiten in de tuin in een plas zat te spelen.
'Die zijn daar in overvloed.
Net zoals zij.' En dit keer wees hij naar de bloemen en de vlinders eromheen.

Op onze plek gaat de zon net onder of misschien net op.
Het doet er niet toe.
Want altijd zit ik op onze veranda en kijk ik naar ver.
Ik kijk naar daar.
Ik zie geen eind.

Ik hoor alleen het ruizen van de wind.
Door de bladeren van de bomen die ons huis omringen.
In het riet naast de sloot die rustig stroomt.
En dan hoor ik een eend kwaken, blij omdat hij zijn lief weer ziet.
Net zoals de kikker die een lied is gaan kwaken omdat de dag ten einde is.
Of juist gaat beginnen, want dat weten we niet.
En het doet er ook niet toe.
Want ik wacht op jou terwijl ik in de keuken sta.

Terwijl ik het ontbijt klaarmaak.
Met het fruit dat ik pers.
Met het brood dat ik snij.
En de boter die ik smeer.

De kaas die ik pak bij de wijn omdat we aan het begin van de avond zitten te praten met elkaar.
Dromend over de dromen die we gaan laten uitkomen.
De wensen die we hebben.
Zoals een hond die opeens naast ons zit.
Of de kat die plotseling op schoot springt.
En hoe ze beiden bij ons zijn.
Net zoals jij bij mij en ik bij jou.

Dus natuurlijk zal ik op je wachten.
Als ik daar ben.
Net zoals ik weet dat jij op mij zult wachten.

Als jij daar bent.
En hoewel mijn hart zich nu al vult met verdriet
over het afscheid dat we zullen moeten nemen.
Nu of later.
Straks of aanstonds.
Het doet er niet toe.

Ik zal je missen.
Net zoals ik weet dat jij dat bij mij ook zult doen.
Maar ik verheug me omdat ik weet
dat ik je daar weer zal zien.

Daar bij onze boom, die daar al sinds tijden staat.
Voorbijgegaan aan de telling van jaren,
seizoenen en levens.
Voor altijd daar.

En dat is de plek waar je me zult vinden.
Dat is de plek waarvan ik weet dat je daar op me wacht.'

'Denk je?'

'Ik weet het wel zeker,' zei hij terwijl hij haar hand in de zijne hield.

Benig en koud.
Warm maar broos.

‘Hoewel ik wist wat ik al weet,
was ik toch bang.
Maar nu niet meer.
Of misschien toch wel een beetje.

Maar het doet er niet toe.
Het komt.
Wat ik ook doe.

Gevochten.
Gestreden.
Ons afscheid is onvermijdelijk gebleken.

Maar het doet er niet toe.
Want we wachten op elkaar.
Jij misschien nog hier.
En ik straks daar.’

‘Graag had ik mooie verhalen verteld.
Woorden gevonden.
Zinnen gemaakt.
Van de beelden in mijn hoofd.
Van de werelden in mijn hart.
Want die zijn talrijk.

Werkelijk waar.

Maar het is zo moeilijk om een juist begin te vinden.
Of er vertrouwen in te hebben dat ik een verhaal op de juiste manier vertel.

Je moest eens weten
hoe kunst een last kan worden.
Hoe schoonheid zwaar kan zijn.’

‘De kunst van kunst is om een afweging te maken
tussen jou en het verhaal.

Wat jij wilt
is misschien anders dan je kunst.
En de kunst daarvan is om te luisteren.
Te zien.
Te begrijpen.

En zelfs
om afstand te nemen.

Want juist door afstand te nemen kan het vertrouwen
ontstaan.
Jij denkt dat door je handen er stevig omheen te slaan,
je kunst jou dan niet kan ontsnappen.
En hoewel je daar gelijk in hebt,
zie je echter niet
dat je het daarmee juist verstikt.

De kunst van kunst
is dat het ruimte moet hebben.
Ruimte om te ontstaan.
Ruimte om te groeien.
Zodat het kan zijn.

En dat is wat we noemen: de cirkel van creatie.
Dat wat leidt tot inspiratie.

'Lastig hè?' zei ze tegen mij.
'Vertrouwen hebben in dat wat je niet ziet,
maar waarvan de aanwezigheid zo duidelijk is,
en tegelijkertijd ook weer niet.

Vluchtig.

Lastig te temmen.
De kracht van creatie is moeilijk te remmen.

Maar weet je wat?
Hier hebben we allemaal mee gestoeid.
Gepuzzeld en gedaan.
En dus weet ik als geen ander
welke twijfels en onzekerheid je moet doorstaan.

Werkelijk waar.'

Ik keek haar schamper aan.
Naar haar, die daar stond.
Naast haar ezel, waar ze zojuist de eerste streken had gezet.

'Ik zie mijn kunst als een vriend.
Iemand die ik eerst heb moeten leren kennen.
Weten waar hij van houdt.
En juist niet.
Hoe ik hem kan aanspreken.
En hoe hij het leven aanschouwt.

Pas dan kun je samenwerken.
Pas dan kun je elkaar inspireren.
Gaandeweg elkaar leren
wat de een van de ander nodig heeft,
zonder hierom te hoeven vragen.

Gewoon gegeven.
Op het moment dat het nodig is.
Dan zal je begrijpen dat die momenten van zwijgen en stilte onderdeel zijn van het proces.
Geen gebrek.
Geen gemis.

Met kleur en pigmenten ben ik in staat om de ander inzichtelijk te maken
hoe de wereld zich aan mij laat zien.

Een ieder vertelt zijn verhaal op zijn eigen manier.
De een met verf.
De ander wellicht met muziek.
En jij dus met woorden die je tot zinnen aan elkaar hebt geregen.
Een verhaal van wijsheid dat niet langer wordt verzwegen.

Maar juist wordt gedeeld met een ieder die wil luisteren
naar dat wat je hebt willen zeggen.
Over moed.
Over vertrouwen.
Over dat wat men nog niet kent.

Misschien nog eng vindt,
maar door jouw toedoen langzaam aan went.

De opmaat om de wereld iets beter te maken.
Een fijnere plek om te zijn.

Wanneer je kunt zien
waartoe je als kunstenaar werkelijk in staat bent,
geloof mij,
dan was het meer dan waard
om te doorstaan.

Het proces van wording.
Om je kunst niet te willen beheersen, maar vrij te laten gaan.'

Wat niemand ooit zag,
en waarschijnlijk ook niet wist,
was dat de Nar zo nu en dan werd vermist.

De spoken in zijn hoofd waren dan met te veel,
wurgende nachtmerries grepen hem bij de keel.

Over het kruisen van de dood,
zeer gewis,
de wijze waarop moeder en kind van hem werden gegrist.

Lucht had hij nodig,
ruimte om zich heen,
om zijn geest te klaren van hetgeen

zijn hart deed beroeren,
over fouten van vroeger.

Raadgevers, rustgevers in de verschijning van een fles.
Vertier in dobbelstenen en immer hopend op succes.

Ervan geleerd of niet,
hij kende zijn misstappen.
Begreep de oorzaken van zijn verzwegen krankzinnigheid
en verdriet.

Zonder keuze.
Zonder plan.

Niet aangemeld,
maar aangewezen.
Buiten zijn toedoen werd hem de titel Nar toegewezen.

Zijn lotsbestemming werd hem pas onthuld.
Hij kon pas zijn wie hij werkelijk was,
toen hij begreep dat de wond, aangedaan door het leven,
nooit echt helemaal genas.

Het voortdurende duel tussen hoop en vrees,
aldus de reden dat juist hij de titel van Nar opgedragen
kreeg.

En dat was waarom
hij de kunstenaar kon zijn,
de duider van lang vervlogen dromen,
vertrouwen gemengd met vilein.
Hij was een kwibus, maar zeker niet gek,
en leed aan mensenkennis geen gebrek.

Want mensen zijn slechts met veel moeite genegen
om de waarheid tot zich te nemen.
De Nar begreep het wel,

hij wist allang:
mensen zijn soms bang.

Er gaat iets bedreigends uit naar de persoon die zegt,
naar degene die zijn vinger op de zere plek legt.

Kan wijzen naar hetgeen
waar liever niemand over spreekt,
oftewel: het onder het tapijt geschoven leed.

Zijn verkregen krankzinnigheid
stelde hem in staat tot het herkennen van de waarheid.

Door straf te zijn,
iemand die leugens niet verdraagt,
was hij een aanwijzer van schurende waarheden geworden,
een taak die niet lichtelijk werd versaagd.

Door zijn plichtsbesef bezat de Nar een bijzondere vorm van moed,
want alleen door hem was het mogelijk dat het verzwegene werd aangeroerd.

Al had hij er zeker graag als een koene ridder uitgezien,
in harnas,
strijdend op een ros.

Maar misschien nog wel moediger en koeniger
dan de slag en slaag van een ridder,
is wanneer iemand siddert

door toedoen van een persoon die onbevreesd
iemand anders op de gevolgen van zijn handelen wees.

Ondanks talmen en twisten op het pad
was het dat de Nar niet vergat
om de ander naast hun falen ook te wijzen
op de mogelijkheid om boven deze dwalingen uit te stijgen.

‘Als je je blijft richten op het missen,
dan mis je wat er nu gebeurt.
Dan zie je niet wat er heeft plaatsgevonden,
omdat je je liever richtte op wat ontbrak.
Op wat je ontbeerde.
Niet op wat kwam.

Desalniettemin is het zo
dat met elk verlies
er eigenlijk niets afgenomen wordt,
maar juist dat er iets anders ontstaat.

Een andere vorm.
Een andere plek.
Misschien.
En dat is het lastigste van allemaal.
Moeilijk te begrijpen bovendien.

Dat wat je kwijt bent,
verloren onderweg,
immer bij je is.
Alleen anders dan dat je bent gewend.

Dat wat heengaat, zal nooit verdwijnen.

Zo zeg ik je: alles is hier,
op deze plek,
op jouw behoefte afgestemd.

Slechts in een nieuwe vorm die je nog niet herkent.
Het is de geboorte van de herinnering.

De nieuwe verschijningsvorm
van hetgeen je zo dierbaar is.'

Hij had gelijk in wat hij zei.
Echter, hij vertelde er niet bij
hoe ik los kon laten.
Dat tergende gevoel
over missen en verlangen naar dat wat er niet meer was.

Want het is niet zo
dat met de geboorte van de herinnering
de droefenis verdwijnt.
Eenzaam voelen.
Verdriet hebben.
Missen.
Afscheid nemen blijft.

'O, maar zeker,' sprak hij zacht,
'verdient het verlorene jouw verdriet.
Rouw, omdat je het niet meer ziet.

Een gevoel van missen,
omdat het er niet meer is.

Het is onderdeel van het bestaan.
Daar mag je de tijd voor nemen.
Daar mag je heus even stil bij staan.

Toch wil ik je ook vertellen,
wijzen op,
om jezelf die kans te geven,
te luisteren naar dat andere geluid.
Kijken naar het beeld dat je eerder niet zag.

Dan zal het lukken.

Dat je voelt.
Dat je gevoel
niet alleen bestaat uit gemis,
maar meer nog uit kracht.

Die innerlijke drang.
Dat vuurtje in jezelf.
Om steeds verder te gaan.

Te vinden wie we zijn.
Met de hulp van de herinnering.
Te veranderen tot onszelf.

We zijn niets kwijt.
Ik weet, het is moeilijk om het op deze manier te zien.
Maar wanneer je je onophoudelijk bewust blijft van het gemis,
blijf je dat wat veranderd is als verloren beschouwen.
En is het zodoende voorgoed vermist.'

'Ik zou wel willen.
Maar ik denk niet dat je me begrijpt.'

Hij nam een hap van de boterham die zij zojuist voor hem had gesmeerd.

'Ik denk dat wanneer je weet wat ik denk,
dit wellicht te veel voor je zal zijn.
En dat wanneer ik werkelijk zou zeggen,
waarlijk zou vertellen welke dingen ik zie,
je weleens zou kunnen geloven
dat ik mijn verstand ben verloren.
Of in ieder geval goed gek zal zijn.'

'O ja?'
'Ja,' knikte hij.
Hij nam weer een hap.

Met deze bekentenis had hij eigenlijk al te veel gezegd.
Zijn blik gericht op het bord dat voor hem stond.
Schaamte.
Daarna een slok van de koffie die ze erbij had gedaan.

'Denk je werkelijk?
Dacht je nu echt dat ik zou gaan,
als ik zou weten,

echt zou weten,
wie je bent?

Maar dat weet ik al.'

Ze keek hem aan.
Indringend aan.
Zoekend naar zijn ogen.

'Ik weet al wie je bent.
Ik hoef geen uitleg te hebben,
geen reden waarom je iets doet.'

Nu kwam ze dichterbij en legde haar hand op zijn hals,
tegen de onderkant van zijn hoofd.

'Want ik ken jou,' fluisterde ze.
'Ik zie jou.
In alles wat je doet.

In de aandacht die je schenkt.
Bij een aanraking,
het klopje op de schouder dat je geeft.
In jouw antwoord op de vraag die de ander niet heeft
gesteld.

Omdat hij niet durfde.'

Na het uitspreken van deze zin keek ze hem betekenisvol aan.
Alsof hij zou moeten weten
dat wat zij zei overduidelijk was.

'Dus ik denk niet.
Ik weet zeker van niet,' zei ze stellig,
'dat er iets is wat me op andere gedachten zou kunnen brengen.
Want ik weet al wie jij bent.'

Zo simpel was de waarheid die zij zag.
De enige die zij kende.
De enige die telde.
En zodoende als werkelijkheid tot zich nam.

'Het leven kent jou ook.
Je hebt het meer dan eens ontmoet.
Beschadigd, bekroond.
Meer dan eens verdwaald.

Vast en zeker verloren gevoeld.
Vast en beraden je weg weer gevonden.
Aangekomen op de plek waar je nu bent.'

Plotseling sprong de kat op tafel.
Alsof hij wilde zeggen
dat het klopte waar zij zo overtuigend over sprak.

En dat hij mocht aannemen
het vertrouwen dat ze daarmee aan hem gaf.

Zij hoeft geen verklaringen.
Geen getuigenissen.
Geen bekentenissen.

Om uit te leggen wie jij bent.
Zij kent jou.
Jij kent jou.

Uiteindelijk jezelf weer geworden.

'Het is soms hard werken om jezelf te leren kennen
en misschien nog wel moeilijker om jezelf te blijven zijn.'

Dit was een waarheid als een koe.
En ze had gelijk, alleen wist ik nog niet hoe.
'Je bent zo in beslag genomen
door hetgeen waarvan je vindt dat het je is aangedaan.

Oneerlijk.
Miskend.

En nu een zwaar gemoed.
Kijkend naar de toekomst lijkt alles een grote troep.'

Een klein beetje.
In een kleine kom.

'Hier, neem nu eerst maar een slok, of misschien is het een hap?
Ach, wat maakt het uit: proef.'

Ik schudde rap met mijn hoofd en zei: 'Ik heb geen tijd.'
Terstond maakte ik me klaar om te gaan.

‘Jij hebt alle tijd,
wanneer je hier tijd voor maakt.
Want tijd is een keuze,
een manier waarmee je je eigen grenzen bewaakt.’

Met mijn jas in de aanslag verstond ik haar woorden.
En hoewel ik wederom niet begreep waar ze echt op doelde,
was er iets bij mij geraakt.
Een snaar die trilde,
resoneerde vanuit iets diep.

Binnen in mij.

Ik ging weer zitten aan die bekende keukentafel
en zag hoe de regen sloeg tegen het raam.
Terwijl zij daar nog steeds,
met haar schort omgeknoopt,
immer geduldig bij haar fornuis bleef staan.

Roerend in de soep.
Zo een van het dikke soort.
Soep waar je met het maken de hele dag over doet.
Hoewel zij ook wel wist—
zij was immers niet dom—
binnen een mum van tijd was deze leeg: de kom.

Het deerde haar niets.
Want ze schepte er genoegen in
om later op de dag
de kommen vol te scheppen
en beloond te worden met slechts dankbaarheid,
met daarbij een oprechte lach.

Van het soort dat alleen tevoorschijn komt
wanneer je gezamenlijk eet.

Aandacht hebben.
Dankbaar zijn.
Het delen van ieders belevenissen van de dag.

Ja, mijn oma liep wat moeilijk.
Een zijde van haar lijf bewoog stroef.
Dat wist ik wel.
Zij ook.
Toch klaagde ze niet.

Zoals wel vaker schoof ze een stoel naar het fornuis.
Ging zitten en aaide daarna de hond,
die haar zijde sinds haar val niet meer verliet.

‘Weet je, lieve jongen,
weet je waar het werkelijk om draait?

Dat je begrijpt wie je bent.
Dat je jezelf toestaat om te zijn wie je bent.
Om vriendjes te blijven met je eigen ik.

Het is belangrijk dat je ziet hoe het geluk ook aan jou is toebedeeld.
Want wanneer je het wonder van jezelf kunt zien,
en als het je lukt om het buitengewone van jezelf te aanschouwen,
dan is het leven bij vlagen heus nog wel zwaar,
maar veel gemakkelijker om te verstouwen.

Zo simpel als dat.
Meer houdt het echt niet in.
Het leven is hoe moeilijk je het zelf maakt,
maar in oorsprong een eenvoudig ding.

Ik heb mijn stoel,
mijn kleine vriend hier in de buurt.
En als het nodig mocht zijn,
dan weet ik dat hulp mijn kant op wordt gestuurd.
Gewoonweg omdat ik erop vertrouw.

Dat is iets wat jij nog niet doet.
Maar heus nog wel zult leren.

Sterker nog.

Je bent er al mee begonnen.
Toen je vanuit je goede bedoelingen mij opzocht.'

‘Ik denk niet dat ik het kan,’
fluisterde ze.
Nam daarna een slok van de thee die hij voor haar had neergezet.
Buiten floot een vogel.
Echter, geen lied.

‘Ik weet niet waarom, maar dat is wel wat ik denk.’

‘Werkelijk waar?
Is dat wat je denkt?’ vroeg hij haar.

Ze knikte.
Eerst wat twijfelachtig.
Alsof ze zeker wilde weten
of het klopte wat ze zei.
Of het klopte wat ze voelde.
Keer op keer.

Daarna bevestigend.
‘Ik weet wel zeker dat ik het niet kan.’

‘Dat is dan mooi om te weten.
Dat je weet dat je het niet kan.’

Niet één,
niet twee,
maar drie suikerklontjes werden losjes in de thee geplonsd.
Alsof het kleine lepeltje tikkertje wilde spelen,
roerde hij blijmoedig in het rond.

In tegenstelling tot het meisje dat naast hem zat,
nam hij wel tevreden een slok.
En luisterde naar de vogel buiten.
Die misschien wel een liedje zong.

Terstond stond hij op en liep naar het raam.
Schoof deze open,
zodat ze kon verstaan.

'Zie je deze kleine mees?
Kijk daar.'
Een oude vinger wees.

Tussen het gras en een paardenbloem
stond daar inderdaad een klein gevederd ventje
uit volle borst te fluiten.

'Niets wat hem lijkt te stuiten.
Niemand die hem dit ooit heeft geleerd.
Of heeft verteld hoe zijn lied hoort te klinken.
Hij is op een goede dag gewoon begonnen met zingen.

Ik stel me voor,'
nu keek de oude baas het meisje met stralende ogen aan,
'dat daarna een vriendje of vriendinnetje op hem heeft gereageerd
waardoor hij weer een ander deuntje heeft geleerd.'

'U hebt makkelijk praten.
Maar hoe leer je dan de dingen die je moet leren
om verder te kunnen in het leven?'

'Simpel.
Door jezelf over te geven.

Als je denkt dat iets moeilijk is,
of buiten je bereik,
hoe dan ook, dan zal onzekerheid er alles aan doen
om je te overtuigen van zijn gelijk.'

Terwijl je eigenlijk het beste eraan doet
om jezelf voor te houden net zoals dit meesje te zijn.

Als je kiest om iets te willen doen,
dan kun je het in wezen al.
Misschien ben je je ambacht nog niet meester,
toch is dat de plek waar je straks geraken zal.

Hoewel we anders denken
en er ook van overtuigd zijn,
vertel ik je nu hier een geheim.

We dienen ons slechts te bekwamen
in dat wat we al kunnen.
Het is deze geruststelling
die een mens zichzelf vaak niet gunt.

Doordat je jezelf blijft herinneren
dat je het eigenlijk al kan,
hoef je ook geen moeite te doen.
Geen poging te ondernemen.
Of te proberen.

En dat is wat ze noemen
geruststelling van het gemoed.
Want als je niet moet,
dan mag je.
En dat scheelt een hoop.

Want wanneer we dingen mogen,
dan moeten we niets.
Zo simpel als dat.

Dan kun je gewoon doen.
Makkelijk zat.

Onzekerheid is niets om je voor te schamen.
En het is ook niets om boos over te zijn.

Maar geloof mij, lieve kind,
door gewoon te doen waar je goed in bent,
breng je alles naar het bedoelde end.

‘Als je weet wat je kwetsbaar maakt, maakt dat je sterk.’
Zachtjes veegde ze een traan van mijn gezicht.

‘Soms hoef je niet te weten hoe je verder wilt gaan.
Want als je weet dat je weg niet kent,
doe je er beter aan
om gewoonweg even stil te blijven staan.

Ja, het vergt moed om een pas op de plaats te maken.
Het kost kracht om juist niet in de actie te gaan,
om niet te reageren.

In plaats daarvan,
een kop thee drinken.

Met mij.

Alleen op deze manier wordt het mogelijk
dat tijd zijn werk kan doen.
Wonden helen.
Zaken laten bezinken.
Situaties in een ander perspectief te zien.

Want wat velen zijn vergeten,
gaandeweg achter zich hebben gelaten,
is om zich te verlaten

op de tijd.

Pas als je je kwetsbaarheden erkent,
weet je wie je bent.
Begin je te begrijpen
dat de kracht van een mens niet alleen wordt afgemeten
aan hoe vaak je hebt gestreden.

Nee, vaker nog is de kracht van een mens onzichtbaar
en behoeft het juist geen grote gebaren.

Het is aanwezig wanneer je nee durft te zeggen.
In het laten zien van je grenzen.

En soms in de keuze om een ander te laten begaan.

De kracht van een mens is de aandacht die je de ander schenkt,
voorziet in wat hij nodig heeft,
nog voordat hij dit voor zichzelf heeft ontdekt.

Als je weet wat je kwetsbaar maakt, maakt dat je sterk.
Dan hoef je niet bang te zijn voor wat er gebeurt.

Want een kwetsbaarheid wordt pas een zwakte
wanneer je bij jezelf bemerkt,
wanneer je voor jezelf gelooft
in wat de spoken uit het verleden je over de toekomst
hebben beloofd.

Niet weten wat te doen is geen zwakte,
maar juist een gelegenheid om ten baat te nemen.

Soms hoef je niet te weten hoe je verder wilt gaan.
Want als je weet dat je weg niet kent,
doe je er beter aan
om gewoonweg even stil te blijven staan.'

Ondertussen had ze ook een boterham voor mij gesmeerd.
Ik nam een hap.
Zij keek een ogenblik naar buiten.

Aldaar leek het op te klaren.
Waren de donkere wolken overgedreven.

De donderbuien waren geweest.

Er is een weg,
een pad,
een originele route naar je eigen ik.

Dat klinkt wellicht
pathetisch,
poëtisch
en wat zo niet meer.

Maar in echte mensentaal
is het een grillige weg,
zo eentje die ik liever niet in mijn eentje afleg.

Hoewel er mooie woorden zijn over hulp die geboden wordt,
en dat het je aan een helpende hand
nooit echt ontbreekt,

vind ik het moeilijk te geloven,
te vertrouwen
op dat wat liederlijk wordt gezegd.

Want tijdens mijn dwalen,
verdwalen in mezelf,

ben ik alleen.
Eenzaam.
En is het een koude raad die mijn hart vervult.
Waarvan ik niet weet
of het me lukt

om de verleiding te weerstaan.
Om niet te luisteren naar de woorden
die langzaam vervormen
tot een duistere raad.

Net zo lang totdat ik mezelf niet meer hoor.
Ik mezelf niet meer herken.
Ik vergeet wie ik ben.

Dat ik langzaam maar zeker ga geloven
dat de schaduw bij me zal blijven,
waar ik zo hard aan werk om die niet meer te zijn.

Het is op deze plek.
En het is door deze plek
dat ik er niet altijd meer zeker van ben
of het me lukt
om mijn weg terug te vinden.

Naar huis.

Ik heb herinneringen herinnerd waar ik liever niet meer aan dacht.
Ik heb het lijden geleden dat ik gevreesd had.

Ik leerde om in een spiegel te kijken.
Totdat ik kon zien
wat ik tot dan toe eigenlijk nooit zag.

Zo door mijn eigen denken in beslag genomen, was ik me er niet van bewust
dat ze bij me was gekomen.

Kalm en rust.

Ze gaf me de tijd om de woorden te schrijven.
Bemoeide zich niet.
Zei niets.
Het enige wat ze deed was in mijn aanwezigheid verblijven.

Tot nu.

'Vertel eens, wat was het wat je zag?'
Vragend, haast nieuwsgierig, keek ze me aan.

'Mezelf,' zei ik.
'Mezelf zoals ik was,
mezelf zoals ik ben.

Mezelf zoals ik wil blijven.'
En zonder erbij na te denken voelde ik opeens die lach.

De lach die ik herkende van het eerste begin.
Voordat de eerste zinnen waren geschreven,
voordat er woorden aan beelden waren gegeven.

'Jezelf? Ja,' zei ze, 'ik denk dat dat wel klopt.
Ik leerde je kennen als een overlever,
maar nu ben je de ontdekkingsreiziger die zijn queeste niet schuwt.
En zoals het een avonturier betaamt,
zal het je naar plekken laten gaan.

Op die weg.
Dat pad.
De originele route van je eigen ik.

Plekken die ondoordringbaar lijken te zijn.
Overweldigend.

Groots.
Of zelfs doen laten twijfelen

aan wie je was,
aan wie je bent,
en aan wie je nog zal worden.

Maar luister, lieve jongen.
Misschien niet eens naar mij,
dan wel naar je eigen stem.

Want dat is je kompas.
De ster op zee.
Wanneer je je richting verloren bent
en de weg naar huis niet meer herkent.

Ik begreep dat op dat moment.
Terstond scheen het mij toe
dat ik ook mijn eigen hulp kan zijn.

Gelijk zoals het een ontdekkingsreiziger betaamt.

Ze lachte en raakte even mijn wang aan,
in de wetenschap welk besef er binnenin mij was ontstaan.

'Wie zijn weg heeft teruggevonden
en opnieuw zijn richting heeft bepaald,
mag erop vertrouwen dat, hoewel hij zich op onbekend
grondgebied begeeft,
het onwaarschijnlijk is dat hij nog verdwaalt.'

Samen liepen we een tijdje.
Zwijgend.
Zij aan zij.

Totdat hij opeens zei:
'Wat zou je doen als je alle antwoorden weet?'
'Ach,' zei ik,
'ik weet het niet.
Wat ik weet, als ik alles weet.'

Maar er is wel iets wat ik bij mezelf bemerk.
Een idee.
Een inzicht.
Waardoor ik me steeds meer besef
dat hoe ouder ik word,
ik me minder druk maak om wat ik weet.

En dat het eigenlijk niet gaat
om de hoeveelheid antwoorden
die de graadmeter meet.

Ik heb inmiddels begrepen
dat het om iets anders gaat.

Het gaat over doorzetten.
Doorgaan wanneer alles tegenstaat.

Zoals die vogel daar, die een nestje bouwt.
Of die omgewaaide boom die ondanks alles nieuwe loten geeft.
En wat dacht je van de eekhoorn die erop vertrouwt
dat wanneer hij zijn voorraad begraaft,
deze in moeilijke tijden tot zijn beschikking staat?

Want het gaat om de ervaring.
Beleven.
Ondervinden.
Doormaken.
Dan pas weet je hoe het zit.

Dan pas weet je hoe antwoorden zijn ontstaan.
Opgebouwd vanuit de ervaring.
Oftewel de moed van iemand anders die ons is voorgegaan.

Een geleerde les is antwoord en ervaring,
vervlochten tot een goede raad.
En zodoende dienen we ons te richten op het beleven van het leven.
Want dat is waar het in essentie over gaat.'

Na mijn antwoord te hebben gehoord,
vroeg ik me af of hij deze wel kon verstaan.
De woorden die ik sprak.
Of hij kon bevatten,

de werkelijke boodschap van deze kennis,
die ook hem toebehoort.

Echter, op de manier waarop hij verderging,
zo ook de uitdrukking op zijn gezicht,
liet me weten
dat hij niet bij machte was om mijn antwoord aan te nemen.

Terstond had ik begrepen
dat een antwoord te vroeg gegeven,
een goede raad gedaan op het verkeerde moment,
voor de ander te moeilijk is om te bevatten
en daarom veelal ontkend wordt.

Verder aandringen heeft geen enkel nut.

Voor nu is het beter om in de buurt te blijven.
Naast hem te blijven lopen op dit pad.

Tot het moment dat
dit antwoord bij hem gaat groeien,
wat als een klein zaadje bij hem is aangeplant.

'Is het nog ver?' vroeg hij aan mij.
Maar ik had werkelijk geen idee.
Ik wist werkelijk niet hoe lang de weg zou zijn
of hoe deze zou lopen.

Maar dat wist hij niet.

In het volste vertrouwen was hij naast me komen lopen.
In de buurt,
nooit ver van mij vandaan.
Zo nu en dan vragen stellen
over dat wat we hadden gepasseerd.

Ik zag hetzelfde wat hij zag.
Alleen met andere ogen.
Met een andere blik.
Omdat hij hij was.
En ik ik.

Zo nu en dan een tijdje in zwijgen verzonken.
Beiden alleen met de gedachten die kwamen.

Toch altijd bleef hij zijn ontzag behouden
omdat ik voorop durfde te lopen.
In de veronderstelling,
in het vertrouwen

dat ik wel wist hoe de weg liep.
De weg die voor ons lag.

Ik had het hart niet om te zeggen,
om hem uit te leggen
dat ik in werkelijkheid eigenlijk ook niet wist hoe de weg zou lopen.
Maar dat ik had geleerd om te hopen.
Om me te verlaten op de ervaring van de paden waarop ik eerder was gegaan.

Hij begreep nog niet
dat wegen zoals deze
telkens weer een andere route leken te nemen,
iets anders te berde brachten
en in die hoedanigheid niet waren vastgelegd.

'Is het nog ver?' was de vraag die ik vanaf het begin had gevreesd.

Ik vond het moeilijk om aan hem uit te leggen,
aan die jongen waarbij de wereld aan zijn voeten lag,
aan de welp die de wereld als een speeltuin zag.

Want hoewel hij met een gevoel van avontuur aan deze reis was gestart,
werd zijn geduld nu door een ontmoedigende uitzichtloosheid getart.

‘Is het nog ver?’ vroeg hij aan mij.
‘Ik geloof van wel en tegelijkertijd ook niet.
Want de lengte van de reis is niet af te meten
in kilometers
of in afstanden die zijn beschreven.

De reis van de weg is pas ten einde
wanneer je begrijpt waar deze over ging.
Als je je beseft waarom je waar terecht bent gekomen.
En of je tot uiting hebt gebracht
dat wat de reden was
waarom je juist dit pad hebt gekozen.’

‘Is het nog ver?’ was de vraag die ik vanaf het begin had gevreesd.
Tegelijkertijd, met het stellen daarvan,
kwam ik terecht
op een afslag waarvan ik niet wist dat deze er was geweest.

Ik vond mezelf terug aan de waterkant.
Aan de oever van de sloot die naast de weg had gelegen,
achter de boom die hier waarschijnlijk altijd al had gestaan.

Hier stond ik stil.
Hier besloot ik voor nu niet verder te gaan.

Het was tussen het riet en de bloeiende berm,
door dit ogenblik en vanaf dit punt,
dat ik me besefte
dat het een lange tijd was geweest
dat ik mezelf een moment van rust had gegund.

Door letterlijk stil te staan
en door niet verder te gaan
keek ik terug op de weg die ík had afgelegd.
Plekken die ik zag, mensen die ik sprak,
de wonderlijke verhalen die mij waren verteld.

Gaandeweg heb ik angsten overwonnen
en lessen over moed en volharding eigen gemaakt.
Ik ben op verschillende plaatsen geweest
en ja, soms was ik mezelf kwijtgeraakt.

Het pad echter nooit.

Want ook nu,

na al die jaren,
na al die afstanden en lange tijd,

zag ik wie bij me stond.
Wie deze jonge reisgenoot was,
wiens wereld aan zijn voeten lag.

Het was op deze onverwachte afslag dat ik zag
dat niemand anders dan ikzelf
mijn eigen reisgenoot was.

Dwarrelend door de lucht.

Een melodie.
Een zacht geluid.

Als een veertje.
Als een blaadje.
Voortgestuwd door de wind.

Zo te zien stuurloos.
In werkelijkheid ontsnapt.

Bemind

De piano.
Muziek.
Klanken die samenkomen in een ritme, in de maat.
Waarschijnlijk door een open raam van een huis iets verderop in de straat.

'Hoor,' zei hij opgetogen.
Opgetogen omdat hij de muziek hoorde.
Opgetogen omdat de melodie niet aan hem voorbij was gegaan.

Al was de musicienne niet de componist,
het hinderde niks.
Het maakte niets uit.

Zonder het te weten had de pianiste iets bijzonders gedaan.

Want door het spelen van deze muziek
bevestigde ze het bestaan.

Misschien had zij er niet eens bij stilgestaan.
Waarom.
Wat de reden was dat ze juist deze muziek koos.
Schijnbaar raakte dit muziekstuk iets bij haar aan.

En geheel onbedoeld,
maar juist het meest wonderlijke van allemaal,
was dat door het spelen van deze muziek
ze iets van zichzelf aan het werk van de componist had
toegevoegd.

Simpelweg,
om de doodgewone reden.
Omdat zij het was
die de toetsen aansloeg.

Niet alleen in de volgorde van de componist,
echter in een vertolking zoals ze dit als het meest kloppend
zag.

Met als gevolg dat aan het verhaal, verteld door de muziek van de componist,
verder werd geschreven door een nietsvermoedende pianist.

Hij was opgetogen omdat hij zijn muziek weer hoorde.
De door hem geschreven klanken, sinds lange tijd vrijgelaten.
De componist was opgetogen omdat hij wist dat de vrouw was verdergegaan.

Ze had een hoofdstuk toegevoegd aan wat nu was: hun verhaal.

Toch was het niet zo dat dit muziekstuk frequent ten gehore werd gebracht.
Slechts zelden werd het uit de kast gehaald.

Het hinderde niks.
Het maakte niets uit.

Want het was niet weg.
Slechts slapend.

Bewaard.

Tot het moment dat iemand het stuk weer zou herontdekken.
Vinden tussen alle andere werken op de plank.

Ter hand zou nemen.
En op een eigen manier opnieuw ten gehore zou brengen.

Zodoende iets toe zou voegen

aan het voortdurende verhaal
van melodie en klank.

Voortdurende Vertellingen, Bemoedigende Boodschappen

Een reis door woorden, een wereld van gevoel

Soms is het de stilte tussen de regels die het hardst spreekt. In *Voortdurende Vertellingen, Bemoedigende Boodschappen* neemt Barth je mee in een reeks gedichten over het leven – over zoeken en vinden, over loslaten en vasthouden, over vallen en weer opstaan.

Met heldere beelden en oprechte woorden vertelt deze bundel over momenten die we allemaal kennen: het twijfelen aan jezelf, het missen van wat ooit was, de kracht van nieuwe beginnen. Soms is het een onverwachte ontmoeting, een simpel gebaar of een herinnering die blijft hangen.

Deze bundel is er voor iedereen die wel eens stilstaat bij waar hij of zij naartoe gaat – en voor iedereen die durft te geloven dat de weg altijd ergens naartoe leidt.